AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA I ADMINISTRACJI W OPOLU

ODPORNOŚĆ NARODOWA

JAKO STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO: WYZWANIA WOJSKOWE I NAJNOWSZE KONCEPCJE MIĘDZYNARODOWEGO ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA

NATIONAL RESILIENCE

AS A STRATEGY FOR ENSURING NATIONAL SECURITY: MILITARY CHALLENGES AND THE LATEST CONCEPTS OF THE INTERNATIONAL SECURITY ENVIRONMENT

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ

ЯК СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ВОЄННІ ВИКЛИКИ І НОВІТНІ КОНЦЕПТИ МІЖНАРОДНОГО БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Academy of Applied Sciences
University of Management and Administration in Opole

ODPORNOŚĆ NARODOWA
jako strategia bezpieczeństwa narodowego: wyzwania wojskowe i najnowsze koncepcje międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa

NATIONAL RESILIENCE
as a strategy for ensuring national security: military challenges and the latest concepts of the international security environment

НАЦІОНАЛЬНА СТІЙКІСТЬ
як стратегія забезпечення національної безпеки: воєнні виклики, і новітні концепти міжнародного безпекового середовища

Monograph

Opole 2023

ISBN 978-83-66567-52-8

National Resilience as a strategy for ensuring national security: military challenges and the latest concepts of the international security environment. Monograph. Opole: Academy of Applied Sciences University of Management and Administration in Opole, 2023; ISBN 978-83-66567-52-8; p.340.

Recommended for publication
by the Academic Council
of Academy of Applied Sciences
Academy of Management and Administration in Opole
(Protocol No. 8 of 23.08.2023)

Editorial Office:
Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18 tel.
77 402-19-00/01 E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Reviewers

prof. dr hab. Marian Duczmal

Editorial Board

Svitlana Bondarenko, Tadeusz Pokusa, Ivan Tkach,

Wojciech Duczmal, Mykola Ohiienko.

Publishing House:
Akademia Nauk Stosowanych
Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu,
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18 tel. 77
402-19-00/01

200 copies

Authors are responsible for content of the materials

ISBN 978-83-66567-52-8 © Authors of articles, 2023

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION ……………………………………………………………………7

PART 1

THE LATEST CONCEPT OF BUILDING NATIONAL SECURITY ON THE BASIS OF NATIONAL RESILIENCE

НОВІТНІЙ КОНЦЕПТ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

1.1	National Resilience in implementing the Goals of the National Security Strategy Національна стійкість в реалізації цілей стратегії національної безпеки ***(Bondarenko S.A., Tkach I.M., Tkach M.Y., Polishchuk A.C., Mosin M. S.)***	10
1.2	Integrating the concept of market resilience into the national security system Інтеграція концепту ринкової резильєнтності в систему національної безпеки ***(Nikishyna O. V., Bochkarov D. O., Chebotarova N. Y.)***	49
1.3	National resilience and national security: separating the essence Національна стійкість та національна безпека: відокремлення сутності ***(Barannik V. A.)***	66
1.4	National Resilience as a New Concept in the Geostrategic Landscape Національна стійкість як новітній концепт геостратегічного ландшафту ***(Lipkan V. A., Pokusa T.)***	76
1.5	Theoretical and methodological foundations of the financial market functioning and its role in ensuring the socio-economic development of the country Теоретико-методологічні засади функціонування фінансового ринку та його роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни ***(Kovalenko Y.M., Janicki M.)***	95

PART 2

INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR ENSURING NATIONAL SECURITY ON THE BASIS OF NATIONAL RESILIENCE

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

2.1 The International Legal Category of "Security Assurances" and the Consequences of Its Transformation for Ukraine in the Current Situation 106
Міжнародно-правова категорія «гарантії безпеки» та наслідки її трансформації для України у сучасних умовах
(Proshchaiev V. V., Macala M.)

2.2 The Role of International Security Organizations in the System of Ensuring Global National Security Policy 117
Роль міжнародних безпекових організацій в системі забезпечення глобальної політики національної безпеки
(Alvan Amro, Bilous A. O., Pokusa F.)

2.3 Strategic principles of Sustainable Development of post-war reconstruction of Ukraine 131
Стратегічні засади сталого розвитку післявоєнної розбудови України
(Shmorgun L. G., Degodyuk E. H., Kotsiuba O. P.)

2.4 Enhancing the role of audit as a socio-economic institution in the context of achieving sustainable development goals and common values of the EU 144
Підвищення ролі аудиту як соціально-економічного інституту в контексті досягнення цілей сталого розвитку та спільних цінностей ЄС
(Shalimova N.S., Kuzmenko H.I., Klepacz A.)

2.5 Priority areas of countering environmental threats in a changing security environmen 164
Пріоритетні напрями протидії екологічним загрозам в умовах мінливого безпекового середовища
(Nesterenko I.V., Palimaka D.)

PART 3

SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF NATIONAL RESILIENCE

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

3.1 Welfare of the population in the context of hostilities and transformation of the national resilience system: an analytical cross-section of the financial situation 175
Добробут населення в умовах військових дій та трансформації системи національної стійкості: аналітичний зріз фінансового стану
(Kotsiurubenko G.M.)

3.2 Social entrepreneurship in Ukraine as a trend of economic development 186
Соціальне підприємництво в Україні як тренд економічного розвитку
(Ilchenko V.M., Kiselev V.R.)

3.3 The Role of Railway Transport in the Structure of Critical Infrastructure in Times of War 193
Роль залізничного транспорту в структурі критичної інфраструктури в умовах війни
(Potetiuieva M.V., Pokusa T., Wójciak J.)

3.4 Smart Specialisation in Achieving the Sustainable Development Goals of the Agri-Food System 209
Розумна спеціалізація у досягненні цілей сталого розвитку агропродовольчої системи
(Zerkina O.V., Bondarenko S.A., Nimay Chandra Giri, Ohiienko A., Mstowska I.)

3.5 Taxation of Assets, Capital Gains and Property in the Netherlands: Best Practices for Ukraine's Economic Recovery 230
Оподаткування активів, приросту капіталу та майна у Нідерландах: кращі практики для України для її економічного відновлення
(Volkova O.G.)

3.6 Financial feasibility of individual biogas plants in the context of energy security of Ukraine 244
Фінансова доцільність індивідуальних біогазових установок в контексті забезпечення енергетичної безпеки України
(Belinska Y.V., Belinska S.V.)

3.7 Theoretical aspects of ensuring the quality and security of investment services in Ukraine 259
Теоретичні аспекти забезпечення якості та безпеки інвестиційних послуг в Україні
(Verheliuk Yu. Yu.)

PART 4

DIGITALIZATION AS THE NEWEST DETERMINANT OF NATIONAL SECURITY

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВІТНЯ ДЕТЕРМІНАНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

4.1 Formation of digital competencies of public servants in the context of military operations and conflicts 270
Формування цифрових компетенцій публічних службовців в умовах військових дій та конфліктів
(Parkhomenko-Kutsevil O.I.)

4.2 Problems of introducing digitalization into the Ukrainian education system 280
Проблеми запровадження цифровізації в систему освіти України
(Kyrychenko G.V., Kucherenko V.V.)

4.3 The Impact of Digitalization on the Transformation of Elements of Social Production in the Context of Implementing the National Security Strategy 290
Вплив цифровізації на трансформацію елементів суспільного виробництва в контексті виконання стратегії національної безпеки
(Danylina S.O.)

4.4 The Impact of Digital Technologies on the Behavior of Consumer Market Actors in the Context of Countering Hybrid Threats 321
Вплив цифрових технологій на поведінку суб'єктів споживчого ринку в контексті протидії гібридним загрозам
(Chmil H.L., Łukawiecki K.)

ABOUT OF AUTHORS……331

INTRODUCTION
ВСТУП

Неефективність системи забезпечення національної безпеки є однією з найбільших загроз національній безпеці України.

Національна безпека має значний вплив на імідж країни, що особливо актуалізується в умовах глобалізації. Гострою є потреба у розробці більш гнучких та адаптивних систем безпеки, які зможуть ефективно реагувати на постійно змінні виклики. Наслідки подій останніх років, зокрема повномасштабної війни Росії проти України, демонструють, що в Україні існує проблема неузгодженості процедур та відсутності чіткого розподілу відповідальності при реагуванні на глобальні загрози або складні виклики національного масштабу. Відсутність цілісності в сфері безпеки та оборони стала причиною непридатності України до ефективної протидії сучасним загрозам, що реалізуються в рамках концепції гібридних воєн. Це призвело до надзвичайно гострої ситуації екзистенційної кризи, що піднесла питання про потребу негайного вдосконалення та узгодження системи заходів безпеки та реагування на виклики.

Система національної безпеки України побудована на основі відомчих підходів, а відповідальні за їх функціонування державні органи опікуються, головним чином, своїми «наборами загроз», мають власні алгоритми реагування, користуються розрізненою термінологію тощо. Тому актуалізується проблема інтегрованої і взаємоузгодженої взаємодії усіх відомств у забезпеченні національної безпеки. Потребує модернізації система управління ризиками національної безпеки.

Національна стійкість і колективна оборона мають взаємно доповнюватися й підсилюватись елементами спільних зусиль.

Тому актуалізувалась потреба та безальтернативність модернізації моделі системи національної безпеки, спираючись на інноваційні підходи та з урахуванням сучасних викликів щодо забезпечення безпекового середовища. Умовою модернізації системи національної безпеки є інтеграція принципів стійкості у проектування безпекового середовища. Таким чином, актуальність проблеми формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості обумовили вибір теми дослідження, визначили його мету і завдання.

Мета – теоретико-методологічне обґрунтування, поглиблення концептуальних положень і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості.

Об’єктом дослідження є процес формування сучасної моделі функціонування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та практичних положень детермінації національної стійкості

при формуванні цілісного сектору національної безпеки та оборони України.

Головною ідеєю дослідження є положення, що система національної безпеки потребує модернізації на основі системного підходу до формування та якісних змін з орієнтацією на принципи національної стійкості. З метою вирішення проблеми формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості, висловлюється припущення щодо необхідності враховування в управлінні результатів порівняльного аналізу відхилень виділених індикаторів від нормативних (еталонних) значень.

Тобто *гіпотезою даного дослідження* є така:

відображати зміни основних процесів формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості у динаміці дозволяють *індикатори управління ризиками*, що лежать в основі індикативного управління, при якому управлінські рішення приймаються на основі аналізу ситуації, що складається, шляхом виявлення спрямованості розвитку досліджуваного процесу, з урахуванням біфуркаційних моментів поточного періоду.

З метою вирішення проблеми формування цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості необхідно збалансоване поєднання спроможностей основних елементів *системи національної безпеки* і *об'єктів національної стійкості*, як сценарію плавного переходу до цілісного сектору національної безпеки та оборони на основі принципів національної стійкості.

Дана монографія присвячена тим питанням, які є найбільш актуальними і важливими для України, для нашої Перемоги.

Матеріали монографії формувалися **в рамках проекту**: **Управління ризиками формування цілісного сектору національної безпеки і оборони на засадах національної стійкості в умовах гібридної війни.**

АВТОР ПРОЕКТУ: *Бондаренко Світлана Анатоліївна,* доктор економічних наук, професор, професор Національного авіаційного університету, м. Київ.

Проект фінансується: Академія наук Австрії, програма академічної мобільності «Joint Excellence in Science and Humanities» (JESH https://stipendien.oeaw.ac.at/stipendien/jesh), яка ініційована Академією наук Австрії на підтримку науковців України.

За результатами проекту було ініційовано і проведено Круглий стіл «Національна стійкість як основа національної безпеки: новітні концепти формування міжнародного безпекового середовища».

Авторами монографії стали учасники дискусійного заходу (https://www.youtube.com/watch?v=tmE-4SNXH-w): науковці, експерти та фахівці в галузі економіки, права, політології, педагогіки, соціології, психології, безпеки, військових наук тощо.

Вдячні усім за долученість та готовність робити свій посильний вклад у нашу Перемогу. Слава Україні!

3.7. Theoretical aspects of ensuring the quality and security of investment services in Ukraine

Теоретичні аспекти забезпечення якості та безпеки інвестиційних послуг в Україні

Не зважаючи на нестабільну політико-економічну ситуацію в Україні, ключовим тригером якої є війна, а другорядним – накопичені макроекономічні проблеми, залишається необхідним стимулювання інвестиційної діяльності, що являє собою дієвий спосіб підтримки та відновлення економіки.

Розвиток та популяризація інвестиційних послуг в умовах підвищених ризиків – складне та комплексне завдання. В той же час, такі послуги забезпечують колективне інвестування та професійне управління інвестиційними активами, що в порівнянні із індивідуальним інвестуванням – має ряд очевидних переваг. Активізації розвитку інвестиційних послуг сприяє розширення суб'єктної сітки учасників фінансового ринку, які можуть надавати та споживати такі послуги. При цьому процеси надання інвестиційних послуг завжди супроводжуються фінансовими ризиками, а в поточних умовах ще й підвищеними ризикам середовища надання таких послуг. В цьому руслі необхідно детально дослідити теоретичне підґрунтя надання інвестиційних послуг у межах безпекових коридорів.

Інвестиційні послуги відносять до фінансових послуг. Нормативне середовище реалізації інвестиційних послуг в Україні регламентовано наступними законами:

- Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [6];
- Законом України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [7];
- Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [8];
- Законом України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» [9].

При цьому, слід зазначити що ринок інвестиційних послуг України зазнає суттєвих регуляторних змін, які вступають в дію з 01.01.2024р.. Ця дата знаменується втратою чинності Закону України про «Про фінансові

---

[6] Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

[7] Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text

[8] Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text.

[9] Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text

послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», а закони України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» набувають чинності у нових редакціях.

Слід розмежовувати інвестиційні послуги, що відносять до складу фінансових послуг, і , безпосередньо, інвестиційну природу фінансових послуг в цілому, адже останні, по суті, мають такі ознаки. Серед українських науковців не поширеним є вивчення природи інвестиційних послуг, як окремого виду фінансових послуг.

Так, Коваленко Ю.М. досліджуючи інвестиційні послуги у складі фінансових послуг, справедливо відзначила, що інвестиційні послуги являють собою «операції з фінансовими інструментами на ринках фінансових послуг, зокрема інвестиційних, що виробляються суб'єктами, постійний рід занять або постійна діяльність яких полягає у виробництві таких послуг і/або провадженні інвестиційної діяльності на професійній основі, в інтересах професійних або роздрібних клієнтів за власний рахунок або за рахунок цих осіб, а у випадках, що передбачені законодавством, – за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, із метою одержання доходу і/або збереження реальної вартості таких активів» [[10]с. 135].

Науковиця підкреслює, що усі види фінансових послуг слід поділити на три групи:

1) страхові послуги та ті, що пов'язані зі страхуванням;

2) банківські послуги й інші фінансові послуги (окрім страхування);

3) інвестиційні послуги.

Проте, на нашу думку серед банківських послуг також можна виокремити інвестиційні послуги. В цьому руслі, доцільно звернутись до нормативної бази. Так, у згаданому Законі України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». В Законі не згадується термін «інвестиційні послуги».

Проте, професійнаа діяльність на ринках капіталу, яка тісно пов'язана із інвестиційними послугами, визначається як діяльність акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю або товариств з додатковою відповідальністю з надання фінансових та інших послуг на ринках капіталу під час здійснення будь-якого виду діяльності, передбаченого частиною другою цієї статті. У межах здійснення професійної діяльності на ринку капіталу відбувається надання інвестиційних послуг (табл.1).

[10]. Коваленко Ю. М. Місце, сутність і класифікаційні ознаки інвестиційних послуг у складі фінансових послуг. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2018. № 9(37). С. 131–136.

Таблиця 1. Найбільш поширені інвестиційні послуги на фінансовому ринку

Основні послуги	*Додаткові послуги*
субброкерські послуги; брокерські послуги; дилерські послуги; послуги з управління портфелем фінансових інструментів; інвестиційне консультування; андеррайтинг та/або послуги з розміщення з наданням гарантії; послуги з розміщення без надання гарантії.	зберігання фінансових інструментів та коштів клієнтів а також розпорядження фінансовими інструментами та коштами клієнта, які є предметом забезпечення; надання клієнтам кредитів та позик для укладення за участю або посередництвом такої інвестиційної фірми деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів; надання клієнтам консультацій з питань фінансування їхньої господарської діяльності, стратегії розвитку, інших пов'язаних питань, надання послуг та консультацій щодо реорганізації або купівлі корпоративних прав юридичних осіб; послуги, які передбачають здійснення валютних операцій, у випадках, пов'язаних з наданням інвестиційною фірмою послуг своєму клієнту; проведення інвестиційних досліджень та фінансового аналізу або надання будь-яких інших загальних рекомендацій, пов'язаних з проведенням операцій з фінансовими інструментами; послуги, пов'язані з андеррайтингом; надання гарантій щодо виконання зобов'язань перед третіми особами за договорами, що укладаються від імені клієнта такої інвестиційної фірми.

Джерело: складено автором за [11].

При цьому, відповідно до зазначеного Закону, визначено такі види професійної діяльності:

- діяльність з торгівлі фінансовими інструментами;
- діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами;
- клірингова діяльність;
- депозитарна діяльність;
- діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю;
- діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів.

Досить часто науковці ототожнюють інвестиційні послуги із діяльністю на ринку цінних паперів. Перш за все, це пов'язано з тим, що дійсно послуги пов'язані із діяльністю на ринку цінних паперів займає більшу частку інвестиційних послуг на фінансовому ринку, адже така діяльність

[11] Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

вимагає наявності ліцензії, спеціальних договорів або ж відповідних компетентностей. З цих причин, власник капіталу часто не може самостійно реалізовувати свої інвестиційні наміри на ринку.

Слід підкреслити, що всі види діяльності в межах яких здійснюється надання відповідних інвестиційних послуг в Україні передбачають отримання ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Що ж до додаткових послуг, то інвестиційні фірми в праві їх надавати своїм клієнтам, якщо вони зазначені в рішенні Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про видачу їй ліцензії на провадження відповідного виду діяльності в межах професійної діяльності з торгівлі фінансовими інструментами та внесені до реєстру професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків (табл. 1: додаткові послуги).

Досліджуючи інвестиційні послуги на фінансовому ринку, слід звернути увагу на суб'єктів таких послуг. З одного боку перебувають надавачі послуг, з іншого – споживачі, або клієнти. Особливе місце серед суб'єктів інвестиційних послуг посідають регулюючі органи (рис.1).

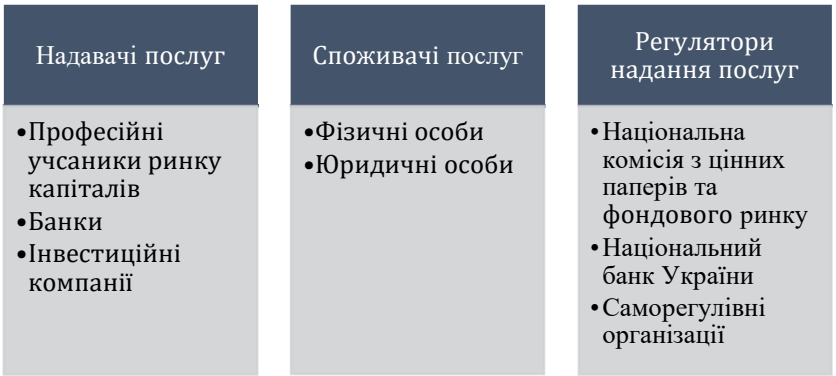

Рис.1. Загальний вигляд суб'єктної структури ринку інвестиційних послуг

Джерело: побудовано автором.

Ключове місце серед надавачів інвестиційних послуг посідають професійні учасники ринків капіталів, які визначаються як «юридичні особи, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, що провадять на ринках капіталу професійну діяльність, види якої визначені законом. Центральний депозитарій цінних паперів має статус професійного учасника ринків капіталу» [12].

[12] Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

Основні засади регулювання інвестиційних послуг, що надаються в межах ринку капіталів України визначає Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків». Зокрема, визначено цілі та форми державного регулювання (табл.2).

Таблиця 2. Цілі та форми державного регулювання ринку капіталів в Україні

Цілі державного регулювання	***Форми державного регулювання***
– реалізації єдиної державної політики у сфері емісії (видачі) та обігу цінних паперів, організація діяльності професійних учасників ринків; – створення умов для ефективної мобілізації та розміщення фінансових ресурсів; – забезпечення прозорості ринків капіталу; – забезпечення рівних можливостей для доступу осіб, що мають намір провадити професійну діяльність на ринках капіталу; – гарантування прав власності на цінні папери; – захисту прав учасників ринків капіталу; – інтеграції в європейський та світовий ринки капіталу; – дотримання учасниками ринків вимог актів законодавства; – запобігання монополізації та розвитку добросовісної конкуренції; – контролю за прозорістю та відкритістю ринків.	– прийняття актів законодавства з питань діяльності учасників ринків; – провадження нагляду, здійснення регулювання та контролю щодо реалізації прав та виконання обов'язків; – регулювання емісії (видачі), обігу, викупу та погашення цінних паперів, контрактів та вчинення і виконання правочинів; – видача ліцензій на провадження відповідного виду діяльності в межах професійної діяльності на ринках, а також забезпечення контролю; – заборона здійснення професійної діяльності у разі відсутності ліцензії; – реєстрація випусків цінних паперів, звітів про результати емісії цінних паперів та затвердження проспектів цінних паперів; – контроль за дотриманням емітентами порядку реєстрації випуску цінних паперів, звіту про результати емісії; – створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням прав; – контроль за достовірністю та повнотою розкриття інформації емітентами та особами, які провадять професійну діяльність на ринках капіталу; – встановлення правил і стандартів здійснення операцій на ринках, а також провадження контролю за їх дотриманням; – пруденційний нагляд за професійними учасниками ринків; – реєстрація специфікацій деривативних контрактів; – контроль за діяльністю осіб, які провадять діяльність, пов'язану з ринками;

Джерело: авторська вибірка з [13].

[13] Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text

Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами провадиться інвестиційними фірмами, які створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, для яких операції з фінансовими інструментами є виключним видом діяльності. Банки, отримавши ліцензію на провадження інвестиційних послуг надають такі послуги своїм клієнтам, займаючи значну частку ринку.

Споживачами інвестиційних послуг виступають юридичні та фізичні особи, які володіють тимчасово-вільним капіталом та мають усвідомлений намір інвестувати цей капітал через механізм кваліфікованих інвестиційних послуг.

Використання таких форм державного регулювання як прийняття законодавчих актів, що регулюють дану сферу, контроль за дотриманням норм законодавства, та визначення чітких вимог до професійної діяльності на ринках капіталів та суб’єктів такої діяльності – становлять основу державного регулювання. Використання зазначених форм державного регулювання сприяє досягненню поставлених цілей, що стосуються реалізації єдиної державної політики у сфері емісії та обігу цінних паперів, створення сприятливих умов для інвесторів та емітентів, забезпечення прозорості ринку та його інтеграції у світовий простір.

В контексті розбудови вітчизняного ринку інвестиційних послуг регуляторне середовище глобального ринку капіталів має важливе значення. Слід погодитись, що інвестиційний ринок виступає окремим інститутом загальної системи економічних відносин, який забезпечує кооперацію, взаємодію та конкуренцію суб'єктів інвестиційної діяльності на основі попиту та пропозиції специфічних інвестиційних товарів та послуг [14].

При цьому, більшість науковців ототожнюють інвестиційний ринок з фондовим ринком. Проте, інвестиційний ринок включає і ринок реального інвестування. Об’єднує ці два ринки фінансовий ринок.

Проте, в контексті даного дослідження, цікавість становить окремий сегмент інвестиційного ринку, який частково перетинається фондовим ринком, що забезпечує реалізацію фінансових інвестицій, а також з ринком реального інвестування.

Мова про ринок інвестиційних послуг, що створює канали руху інвестиційного капіталу за допомогою посередників, які діють на ринках капіталів та надають інвестиційні послуги (рис.2).

[14] Стецюк П.А., Федюнін С.А. Методичний інструментарій оцінки та прогнозування інвестиційного ринку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2020. № 4(34). С. 36-42.

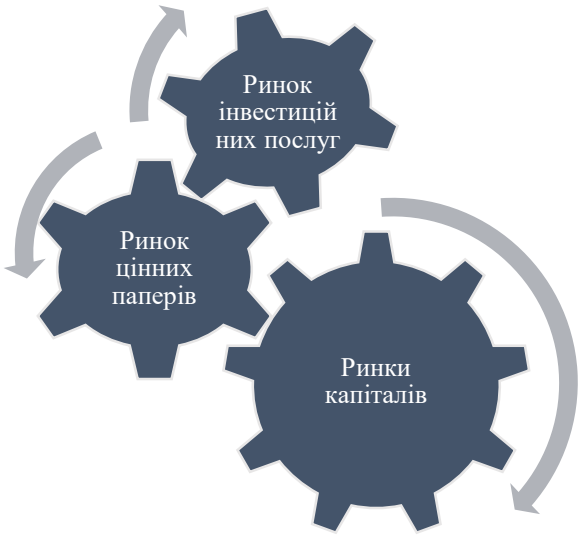

Рис. 2. Ринок інвестиційних послуг як субсигмент ринку капіталів
Джерело: побудовано автором.

Слід погодитись з думками Корнєєва В.В., який наголошує на тому, що фінансовий ринок доцільно розглядати з інституційних позицій адже, при цьому виокремлюються системоутворюючі зв'язки між елементами – складовими ринку, враховуються інвестиційні наміри і уподобання вкладників та реципієнтів капіталу, забезпечується моніторинг руху фінансових потоків і прозорості угод на макро- і мікрорівні [15].

Такі ж зв'язки формуються між ринком інвестиційних послуг, ринком цінних паперів, ринком реальних інвестицій та іншими сегментами фінансового ринку. В свою чергу, класифікуючи інвестиційні послуги, можна досліджувати окремі мікро сегменти ринку відповідних інвестиційних послуг. Таку класифікацію інвестиційних послуг пропонує Коваленко Ю.М., вважаючи за ознаки поділу – спосіб реалізації послуги; тип виробника; тип клієнта; інструмент реалізації; торгівельний майданчик; тип торгівлі; диференціація задоволення потреб клієнта; рух фінансових активів; тривалість та мета послуги [16].

Слід підкреслити, що реалізація інвестиційних послуг в межах окремого фінансового ринку має відбуватися задля стимулювання інвестиційної активності в країні та забезпечення виконання ринкових функцій, серед яких можна виокремити:

– акумуляція фінансових ресурсів приватних інвесторів та їх трансформація в інвестиційних капітал;

[15] Корнєєв В.В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках. К.: НДФІ, 2003. 376с.

[16] Коваленко Ю. М. Місце, сутність і класифікаційні ознаки інвестиційних послуг у складі фінансових послуг. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2018. № 9(37). С. 131–136.

- збереження вартості вкладених інвестиційних ресурсів з врахуванням поточного стану макроекономічного середовища;
- сприяння економічному зростанню;
- забезпечення направлення грошових потоків в найбільш ефективні проекти та сприяння створенню інноваційних продуктів та послуг;
- сприяння макроекономічному балансуванню ділової активності в країні;
- інформування та прогнозування динаміки ринку інвестиційних послуг.

У випадку, якщо ринок інвестиційних послуг не забезпечує виконання більшості із зазначених функцій, постає питання про доцільність його існування та ефективність такого ринку. Неефективний ринок інвестиційних послуг, в першу чергу, не здатен забезпечити безпеку інвесторів та реципієнтів капіталу. За таких умов якість інвестиційних послуг не може бути на належному рівні. Адже неякісні послуги зводять функції ринку інвестиційних послуг до отримання прибутку акціонерів-засновників вітчизняних фінансових установ.

Дослідження якості наданих послуг варто починати із макрорівня і зводити до рівня окремої послуги, адже ієрархія важливості є саме такою [17]. Якісні інвестиційні послуги – забезпечення формування ефективного інвестиційного плацдарму фінансових ресурсів в країні. При цьому якість послуг на ринку інвестиційних послуг тісно пов'язана із фінансовою безпекою ринку.

Беручи до уваги поточну макроекономічну та політичну ситуацію в Україні, кризу та падіння активності на ринку цінних паперів - попит на інвестиційні послуги в Україні безумовно знижується. Проте, гнучка та адаптивна фінансова політика повинна забезпечити готовність ринку інвестиційних послуг швидко відновитися у поствоєнному періоді.

Для того, щоб оцінити потенціал ринку інвестиційних послуг на ринку капіталів слід розглянути існуючі підходи до такої оцінки. За умов відсутності уніфікованих підходів до визначення самого ринку інвестиційних послуг, його меж та складу суб'єктів – систематизація підходів до оцінки ефективності такого ринку є комплексною задачею. Досліджуючи ступінь розвитку ринку інвестиційних послуг у розрізі окремих країн, Дубовик С.В. ключовим параметром (результативною ознакою) ступеня розвитку ринку інвестиційних послуг (хоч і опосередкованого) пропонує використовувати обсяг біржових торгів, який демонструє інтенсивність проведення операцій із цінними паперами. До показників, що автор використовує для аналізу ринку інвестиційних послуг належать: ринкова капіталізація або ринкова вартість, капітал у цінних паперах, кількість лістингових компаній-

[17] Вергелюк Ю.Ю. Теоретичні засади визначення якості фінансових послуг банківських установ України. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2016.* №2. С.21-26. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8330/1/4.pdf.

резидентів, внутрішній кредит, наданий банківським сектором, ВВП, валові інвестиції [18].

Слід погодитись із автором, що дійсно зазначені показники чинять визначальний вплив на розвиток ринку інвестиційних послуг, проте використовуючи вказаний інструментарій, оцінити ринок інвестиційних послуг не можливо. Перш за все, слід зазначити, що інвестиційні послуги можуть стосуватись не лише фінансових інвестицій, а й реальних, що суттєво розширює область дослідження такого ринку. До того ж, інвестиційні послуги можуть бути надані без використання інструментів ринку цінних паперів.

Прийнятнішим для оцінки якостей інвестиційного ринку є методичний підхід, запропонований Стецюком П.А. та Федюнін С.А., який включає декілька послідовних етапів:

«1. Організація постійного моніторингу за поточною інвестиційною активністю суб'єктів інвестиційного ринку в цілому чи в його окремих сегментах, які представляють найбільшу зацікавленість для аналітика (інвестора). Об'єктами такого спостереження можуть бути як загальні індикатори ринку (попит, пропозиція, ціна та рівень конкуренції), так і цілеспрямовано сформована система показників.

2. Прогнозування кон'юнктури інвестиційного ринку та інвестиційної привабливості окремих його сегментів здійснюється за допомогою найбільш прийнятної для аналітика (інвестора) із існуючих методик. Результати аналітично-прогнозних процедур – це база розробки інвестиційної стратегії та інших ключових параметрів майбутньої інвестиційної діяльності» [19].

Для оцінки інвестиційних послуг, що надають банки, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди та інші надавачі слід враховувати окремі характеристики якості та ефективності такої послуги:

1. Однією з ключових характеристик інвестиційної послуги є її склад та можливість забезпечити той чи інший рівень дохідності вкладень. Тобто, тарифна політика щодо інвестиційної послуги є ключовим фактором її інвестиційної привабливості.

2. Відповідність тарифу за надання інвестиційної послуги ринковим очікуванням споживача за складністю, структурованістю та доходністю продукту.

3. Надійність та фінансова стійкість суб'єкта надання інвестиційної послуги, які одночасно слугують гарантією надання послуг, які часто є розтягнуті у часовому проміжку.

---

[18] Дубовик С.В. Дослідження ступеня розвитку ринку інвестиційних послуг у розрізі окремих країн. *Вісник Университету банківської справи НБУ*. 2013. № 2(17). 113-120.

[19] Стецюк П.А., Федюнін С.А. Методичний інструментарій оцінки та прогнозування інвестиційного ринку. Методичний інструментарій оцінки та прогнозування інвестиційного ринку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2020. № 4(34). С. 36-42.

4. Наявність у складі інвестиційних послуг оперативної інформаційно-аналітичної підтримки. Мова йде про забезпечення клієнта вихідною інформацією, консультаціями та фаховими коментарями перед прийняттям рішення з придбання послуги, надання систематизованих аналітичних матеріалів та їхня інтерпретація фахівцями компанії.

5. Безперервний доступ до віртуальних кабінетів та інвестиційних рахунків, забезпечення вимоги до якості сервісу, використання статусних технологій, з притаманним їм набором сервісних функцій та відповідною вартістю.

6. Рівень диверсифікації інвестиційних пропозицій та послуг в цілому. Для клієнта вигідна комплексна пропозиція інвестиційних послуг – кілька професійних видів діяльності, що містять брокерські, дилерські, депозитарні та трастові послуги в якості основних, а також надання додаткових послуг, наприклад, інформаційних, консультаційних, навчальних. Fintech дозволяє сьогодні трансформувати інвестиційні послуги та технології їх надання, зробити їх сучасними та усвідомити, що поняття традиційних інвестиційних послуг залишається в минулому. До того ж, диверсифікація та варіативність бізнесу суб’єкта надання інвестиційних послуг створюють певну «стабілізаційну страхову подушку», роблячи компанію менш залежною від несприятливої ринкової кон'юнктури.

Визначаючи якісні характеристики інвестиційних послуг, слід підкреслити, що три останні пункти в останні роки із розвитком цифрових технологій набувають нового значення та завдяки їх наявності – переходять на новий рівень сервісу. Саме це дозволяє створити нові бізнес-моделі, де характеристика фінансових послуг нерозривно пов’язана із фінансовими технологіями, бо без останніх фінансова послуга не має тих рис і набуває зовсім іншого вигляду (ціни, швидкості, собівартості, безпеки).

Серед Fintech сервісів, що стосуються цифрової трансформації інвестиційних послуг варто виокремити ті, що стосуються управління активами та інвестиціями: соціальний трейдинг, робоадвайзери, персональний фінансовий менеджмент, онлайн-банкінг. Також окрему групу становлять технології, що призначені для допомоги функціонування та обслуговування ринку. В цьому руслі, сьогодні практики та науковці говорять про створення цілого сегменту цифрових інвестиційних послуг – ринок цифрового управління капіталом, або WealthTech. Фінансові технології спрямовані на покращення існуючих фінансових продуктів, інші їх кардинально трансформують (наприклад, квантові технології або компоненти робототехніки). В сукупності функціонування та розвиток світового ринку FinTech призводить до цифрової трансформації фінансового ринку, що змінює існуючі бізнес-процеси. Особливості організації фінансових ринків у різних країнах

призводять до того, що інтеграція ринку FinTech призводить до відмінних рис цифрової трансформації ринку фінансових послуг [[20]].

Таким чином, роль та значення інвестиційних послуг у залученні клієнтів для інвестування фінансових ресурсів у цінні папери та інші інвестиційні об'єкти зростатиме та вимагатиме нових, нетрадиційних підходів щодо до таких послуг. Зокрема, це вимоги до якості таких послуг та безпеки ринку інвестиційних послуг. Чільне місце у забезпеченні якості та безпеки інвестиційних послуг відіграє цифровізація фінансового ринку, що повинно лежати в основі подальших досліджень.

Джерела

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text
2. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text.
4. .Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text
5. Коваленко Ю. М. Місце, сутність і класифікаційні ознаки інвестиційних послуг у складі фінансових послуг. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2018. № 9(37). С. 131–136.
6. Стецюк П.А., Федюнін С.А. Методичний інструментарій оцінки та прогнозування інвестиційного ринку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2020. № 4(34). С. 36-42.
7. Корнєєв В.В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на
8. Дубовик С.В. Дослідження ступеня розвитку ринку інвестиційних послуг у розрізі окремих країн. *Вісник Университету банківської справи НБУ*. 2013. № 2(17). 113-120.
9. Вергелюк Ю.Ю. Теоретичні засади визначення якості фінансових послуг банківських установ України. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2016.* №2. С.21-26. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8330/1/4.pdf.
10. Вергелюк Ю. Інвестування на ринку Fintech. *Modeling the development of the economic systems*, 2023. №(1), 50–56. URL: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-7.

[20] Вергелюк Ю. Інвестування на ринку Fintech. *Modeling the development of the economic systems*, 2023. №(1), 50–56. URL: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-7.